

⁸ Straipsniai „Potašas be perlamutro“ ir „Laiškas į redakciją“, „Skaitymuose“ nebuvo išspausdinti.

⁹ Cechovas A. Trys seserys. 4 v. drama. Vertė B. Sruoga. K., 1923. 140 p. 5.000 egz. (Skaitymų b-ka. Nr. 17).

¹⁰ „Klaipėdos žinios“ buvo leidžiamos 1924—1925 m. 1924 m. pradžioje B. Sruoga gyveno Klaipėdoje ir redagavo „Klaipėdos žinias“. Tų pat metų rudenį jis išvyko į Kauną ir pradėjo dėstyti Kauno universitete.

Prie I. Simonaitytės „Aukštųjų Simonių likimo“ leidimo istorijos

Sutartis dėl I-ojo leidimo

Sutartis

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt penktų metų birželio mėnesio 5 dieną Svetimo Ministerija iš vienos pusės ir Jieva Simonaitytė iš kitos, sudarė šią sutartį:

1) Jieva Simonaitytė duoda Svetimo Ministerijai išleisti jos parašytą romaną Mažosios Lietuvos gyvenimo „Aukštųjų Simonių likimas“¹.

2) Svetimo Ministerija spausdina šio veikalą ligi 3.000 egzempliorių ir sumoka autoriui honoraro po du šimtu (200) litų už spaudos lanką išduodama 1/3 numatytos sumos rankraščių gavusi.

3) Svetimo Ministerija turi teisę tikrai pirmajai laidai, o Jieva Simonaitytė neturi teisės nei pati leisti, nei kitam perduoti to veikalą, ligi bus išspauduota pirmoji laida. Tolimesnėms laidoms leisti Svetimo Ministerija turi pirmenybę lygiomis sąlygomis.

4) Reikalaujamą žyminį mokestį sumoka autorė.

5) Jieva Simonaitytė išspausdinto savo veikalą gauna 15 egzempliorių.

6) Sutarties surašomas vienas egzempliorius, kuris palieka Svetimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijoj. Jieva Simonaitytė gauna patvirtintą šios sutarties nuorašą.

7) Svetimo Ministerijos vardu sutartį pasirašo Knygų Leidimo Komisijos sekretorius Liudas Gira.

8) Sutartis įgyja galios Ponui Svetimo Ministeriui ir Ponui Valstybės Kontrolieriui ją patvirtinus.

Kiti įrašai: 1. „Tvirtinu. 1935.5/VI. J. Tonkūnas“

E. Simonaitytė

2. „Sutinku. 5/VI.35. K. Šakenis“.

L. Gira

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1791, l. 13.

L. Giros raštas „Ryto“ spaustuvei

1936 vasario 24 d.

„Ryto“ Spaustuvės Direktoriui Klaipėdoje

Siuo turiu garbės Tamstai pranešti, kad Svetimo M-jos Knygų Leidimo Komisija paskutiname savo posėdyj nusprendė antrosios „Aukštųjų Simonių likimo“ laidos² spausdinti du tūkstančiu (2000) egzempliorių. Tačiau spausdinti tuojau pat iš palikto rinkinio negalima, nes bus dar šokių tokių, kad ir nežymių, vis dėlto pataisyimų, kuriuos atlikti pavesta p. A. Venclovai (galutina korektūra mūsų). Tad malonekite kuo greičiausia visus rinkinio atspaudus įteikti p. Venclovai³.

L. Gira

Knygų Leid. K-jos Sekretorius

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1249, l. 96.

L. Giros laiškas A. Venclovai

1936 vasario 24 d.

J. M. p. A. Venclovai

Vytauto Didžiojo Ginnazija Klaipėdoj

Siuo turiu garbės pranešti Tamstai, kad Knygų Leidimo Komisija, paskutiniam savo posėdy, nutarusi leisti II-ją „Aukštųjų Simonių Likimo“ laidą, nutarė pavesli Tamstai dar kartą peržiūrėti visą tekstą (jis spaustuvės neišbarstytas) ir ištaisyti dar pasilikusius kalbos nelygumus bei interpunktacijos riktus (pasilikę dar kaikur nereikalingi daugtaškiai, abzacų pertvarkymas).

Savo ištaisytąją korektūrą atsiųsite dar ir mums.

Prašau paraginti spaustuve, kad šį darbą būtų galima tuč tuojau pradėti ir kuo greičiausia baigti.

L. Gira

Kn. Leid. Kom. Sekretorius

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1249, l. 87.

1936 rugpiūčio 17 d.

Ponui Patarėjui I. Seiniui Klaipėdoje

Į Tamstos raštą dėl I. Simonaitės romano „Aukštųjų Simonių Likimas“ gотиškos laidos turiu garbės pranešti Tamstai paskutiniojo rugpiūčio mėn. 14 d. Knygų Leidimo Komisijos posėdžio ir susitarimo su III-jo (Kultūros Reikalų) Dep-to Direktorium dr. A. Juška išdavus.

Knygų Leidimo Kom-ja, visiškai pritardama Tamstos, pone Patarėjau, sumanymui išleisti atskirą pigią, klaipėdiečiams lietuviams skiriamą, „Aukštųjų Simonių Likimo“ laidą, pirma perleidžiant per „Lietuvos Keleivio“ skiltis, drauge akceptuojant ir Tamstos pateiktą sąmatą 3.000 lt., kurie šiam reikalui bus paskirti, bet tik ne iš Kn. Leid. Kom-jos lėšų, o susitarus su p. Direkt. Juška iš jo žinioje esančių kreditų kultūros reikalams remti. Tik šiais metais dėl kreditų trūkumo, galbūt, nebus galima visos tos sumos sumokėti. Pirmon galvon bus pasiūstas 1000 lt. specialiai autorės honorarui sumokėti, kiti 2.000 lt. (spausuvei), jei jų nebus galima sumokėti iš š. m. kreditų, bus sumokėti kitų metų pradžioje iš 1937 m. kreditų; tai bus ir visai normalu, nes ir tasai leidinys, ligi bus perleistas visas per „L. Keleivį“ ir išleistas atskirai,— tepasirodys irgi tik kitų metų pradžioje⁵.

Tai sumai formaliai paskirti ir pirmajam tūkstančiui litų išrašyti reikia tačiau būtinai gauti formalų prašymą su sąmata iš tų, kurie būs formalūs šio leidinio leidėjai ir faktiniai platintojai, visai gerai galėtų jais būti „Santara“⁶, kaip apie tai esame su Tamsta Klaipėdoje kalbėję.

Tuo būdu Simonaitės romano spausdinimas per „L. Keleivį“ jau gali būti negaišuojant pradėtas.

Laukdamas kuogreičiausia šio formalaus prašymo reiškiau Tamstai tikros pagarbos žodžius.

L. Gira

Knygų Leidimo Kom-jos Sekretorius.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1249, l. 79.

Pastabos

¹ Sutartis buvo įvykdyta, ir I. Simonaitės romanus buvo išleistas. Pateikiame jo bibliografinį aprašą.

Aukštųjų Simonių likimas. Mažosios Lietuvos buities romanas. K., Svietimo m-ja, Knygų leidimo kom-ja, 1935. 437 p. 3.030 ltz.

² Antrąjį romano leidimą buvo nutarta išleisti po to, kai už knygą 1936 m. pradžioje buvo paskirta pirmoji 1935 metų Valstybinė literatūrinė premija.

Pateikiame 2-jo leidimo bibliografinį aprašą.

Aukštųjų Simonių likimas. Mažosios Lietuvos buities romanas, laimėjęs pirmąją valstybinę literatūros premiją. 2-oji laida. K., Svietimo m-jos Knygų leidimo kom-jos leid. 1936. 438 p. 2.000 egz.

³ A. Venclova tuo metu gyveno Klaipėdoje ir dirbo mokytojo darbą Klaipėdos lietuvių Vytauto Didžiojo gimnazijoje.

⁴ Romanas „Lietuvos keleivyje“ buvo spausdinamas nuo 1936 m. rugsėjo 1 d. Nr. 203, iki 1937 m. kovo 3 d., Nr. 50. Visas kūrinyas buvo išspausdintas 142-ose laikraščio numeriu atkarpose.

⁵ Pateikiame gottiškomis raidėmis išspausdinto romano 3-ojo leidimo aprašą:

Auksztųjų Szimonių likimas. Mažosios Lietuvos buities romanas. [Su autorės įžanga]. Klaipėda, Sandaros spaudos ir propagandos vadovybės leid., 1937. 353 p.; 1 portr. 1.

⁶ „Santara“ (pilnas pavadinimas: „Lietuvių Jaunimo draugijų santara“) — Klaipėdos krašto lietuvių jaunimo draugija, atsiradusi 1924 m., susijungus įvairioms to krašto jaunimo draugijoms. Nuo 1934 m. „Santara“ dar plačiau apėmė to krašto jaunimo draugijas. „Santara“ rūpinosi kultūrinium ir organizaciniu darbu lietuvių jaunimo tarpe. 1939 m. kovo mėn. hitlerinei Vokietijai užgrobus Klaipėdos kraštą, santariečiai buvo persekiojami ir represuojami.

Neišspausdinta antologija

Grupė Kauno meno mokyklos studentų 1933 m. sudarė lietuvių klasikinės literatūros kūrinių antologiją ir ją iliustravo. Knygą buvo pasiūlyta išleisti Svietimo ministerijos Knygų leidimo komisijai. Dėl kurių priežasčių leidinys nepasirodė, nepavyko išaiškinti. Vienas iš šių knygą iliustravusių studentų, A. Kučas, vėliau tapo žymiu tarybinu grafiku ir iliustravo nemažai lietuviškų knygų. Vertingų knygų iliustracijų taip pat sukūrė P. Augius (Augustinavičius), V. Petravičius, V. Ratas-Rataiskis. Tačiau šie dailininkai 1944 m. pasitraukė iš Lietuvos ir atitrūko nuo gimtojo krašto knygos meno raidos. Žemiau spausdinami su lietuvių literatūros antologija susiję dokumentai.